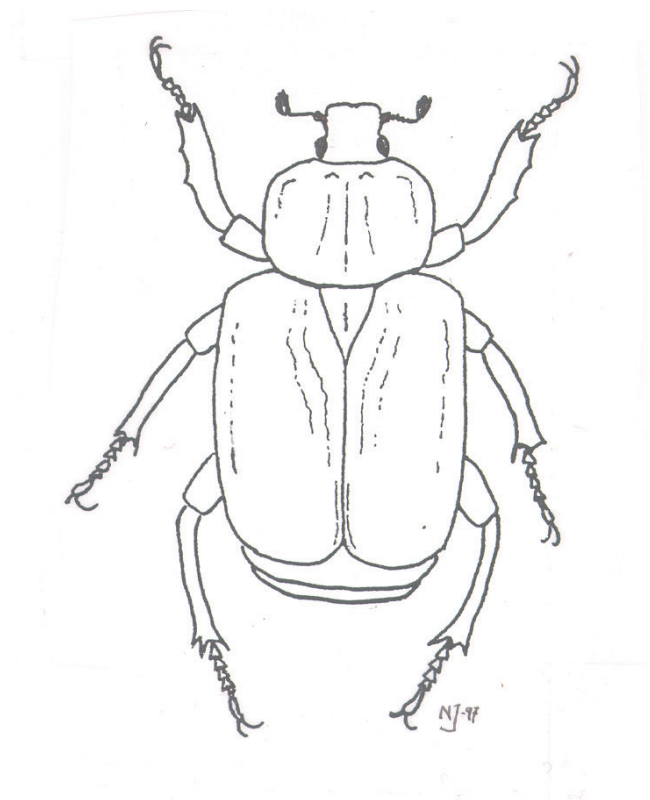

Entomologiska Föreningen Östergötland

**MEDLEMSBLAD
OCH
PROGRAM FÖR ÅR 2016**

ENTOMOLOGISKA FÖRENINGAR I SVERIGE

Sveriges Entomologiska Förening (SEF) Riksorganisationen för entomologiska föreningar i Sverige. SEF har som främsta uppgift att ge ut Entomologisk Tidskrift, men ska också stimulera intresset för entomologi i Sverige. SEF arrangerar t ex det årligen återkommande svenska entomologmötet i anslutning till årsstämman.

Adress: Sveriges Entomologiska Förening, c/o Håkan Lundkvist, Frösslunda 312, 386 62 Mörbylånga, e-post-adress: info@sef.nu. Hemsida: www.sef.nu. Du kan också gå in på SEF:s interna hemsida, lösenord "strimlus". Webbredaktör: Thomas Harry, webbredaktionen@sef.nu.

Lokalföreningarna i Sverige (utom EFÖ)

Entomologiska föreningen i Dalarna och Västmanland, c/o Thomas Harry. Lindhemsvägen 6, 734 94 Strömsholm, thomas.harry2@gmail.com. Hemsida: <https://sites.google.com/site/efidov/>. Medlemsbladet Inocellia, ges ut 2 nr/år.

Entomologiska Föreningen i Stockholm, Naturhistoriska riksmuseet, Sektionen för entomologi, Box 50007, 104 05 Stockholm, Bert Gustafsson, bert.gustafsson@nrm.se, hemsida: www.ento.se/

Entomologiska Föreningen i Uppland, c/o Stefan Eriksson, Järsta Lugnet 141, 743 93 Vattholma, stefaneriksson@eurofins.se, hemsida: www.insekteriuppland.se

Entomologiska sällskapet i Lund, Zoologen, Helgonav. 3, 223 62 Lund. <http://www.esil.se/> Mikael Sörensson, mikael.sorensson@cob.lu.se Ger ut tidskriften "FaZett".

Jämtlandsentomologerna är en nybildad förening som finns på <http://www.jlef.se/>

Jämtlandsentomologerna kan även nås via facebook

([https://www.facebook.com/groups/514873925290634/#_="](https://www.facebook.com/groups/514873925290634/#_=)) Den är öppen men man måste ansöka om medlemskap. Kontaktperson är Lars-Olof Grund, largru@gmail.com.

Föreningen SydOstEntomologerna (FSOE), FSOE c/o Anders Brattström, Gjutaregatan 3C, 361 32 Emmaboda. anders.brattstrom@spray.se, hemsida: www.fsoe.se. Ger ut den lokala tidskriften "Lucanus".

Kronobergs insektsförening (sektion i FSOE) c/o Sofia Ivarsson, e-post: entomologi@artkunskap.se Hemsida: www.artkunskap.se

Föreningen Sörmlandsentomologerna, c/o Håkan Elmqvist, Hedlandet 647 92 Mariefred, info@sormlandsentomologerna.se, hemsida: www.sormlandsentomologerna.se. Medlemsbladet Graphosoma, ges ut 1 nr/år.

Gotlands Entomologiska Förening ("Körkmacken"), c/o Vibble Tvinnareg 30, 62260 Visby, malm.gotland@hotmail.com, www.korkmacken.se Medlemsbladet Körkmacken, ges ut 3 nr/år.

Gästriklands Entomologiska Förening, c/o Göran Sjöberg, Furängsvägen 56, 805 98 Gävle, Pavel Bina, insectifera@gmail.com, hemsida: <http://www.insectifera.nu/> Medlemsbladet/tidskriften Insectifera ges ut 1 nr/ år.

Norrlands Entomologiska Förening, Inst. för Ekologi, Miljö & Geovetenskap, Umeå Universitet, 901 87 Umeå, Andreas Garpebring, agarpebring@hotmail.com, hemsida: www.norrent.se. Ger ut tidskriften "Skörvnöpparn – Insekter i Norr".

Västsvenska Entomologklubben, Naturhistoriska museet, Box 7283, 402 35 Göteborg, Niklas Franc, niklas.franc@naturcentrum.se, hemsida: www.entomologklubben.se. Medlemsbladet Aromia - en doft från insektvärlden ges ut med tre nummer om året

Makrofotograferingskurs

Lördag 14/5 kl. 10:00 till söndag 15/5 kl. 15:00

Stanislav Snäll är en välkänd svensk fotograf och entomolog som använder moderna tekniker för att fotografera småkryp. Under den här helgen lär han ut principer och knep för goda resultat vid makrofotografering. (Infoblad kommer att publiceras på hemsidan.)

Arrangör:

Entomologiska Föreningen i Östergötland

Kontakt, telefon och e-post:

Gabriella Gelland, 0702-634520, gabriella.gelland@gmail.com

Kursen hålls i Kärna mosse scoutgård. De förkunskaper som krävs är grundläggande kunskap om fotografering med systemkamera. Kursen kostar 425 kr för EFÖ:s medlemmar (självkostnadspris 850 kr) exklusive mat

Anmälan:

Anmälan senast 2016-04-24 till Gabriella Gelland, 0702-634520, gabriella.gelland@gmail.com

Ange om golvplats önskas för övernattning i scoutgården och deltagande i stackningsfotografering i gryningen. OBS! Deltagarantalet är begränsat till max 12 stycken.

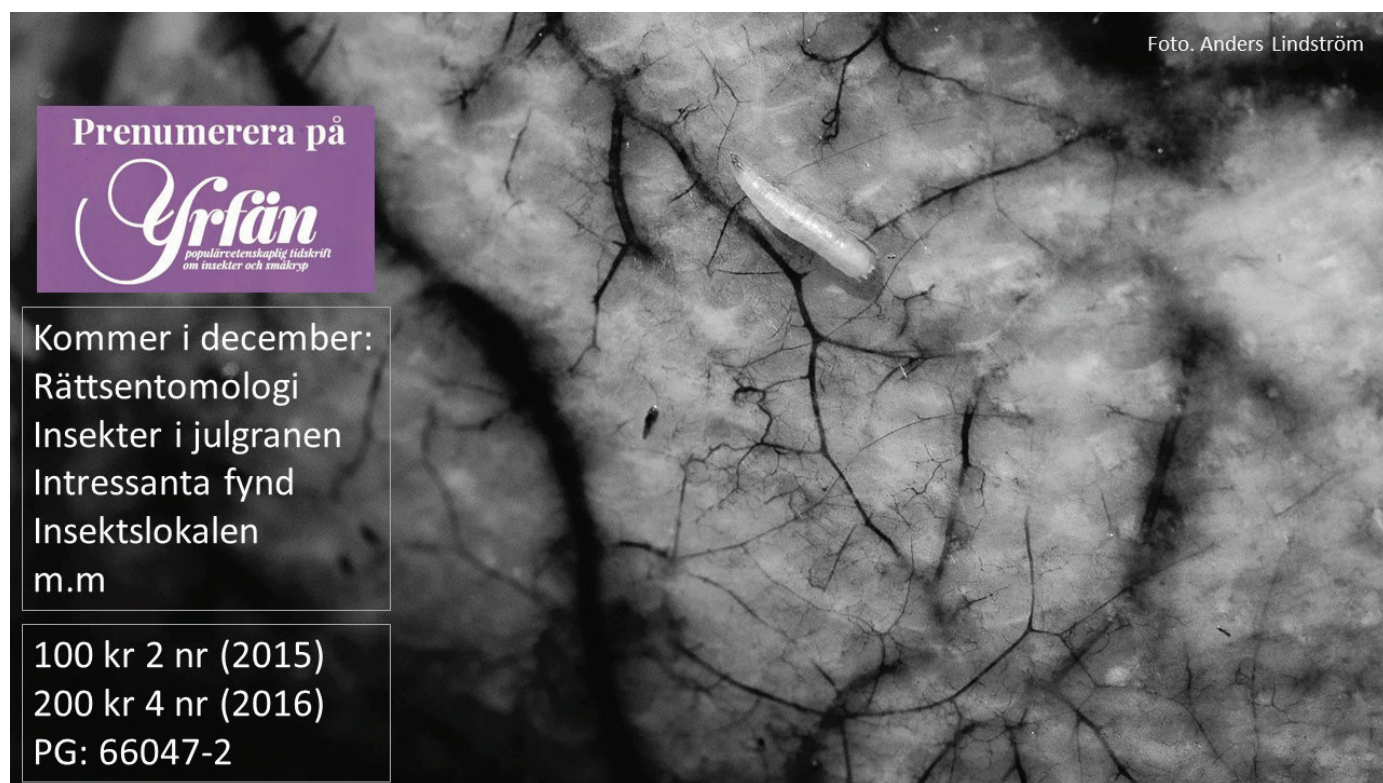

Foto. Anders Lindström

Prenumerera på
Yrfän
populärvetenskaplig tidskrift
om insekter och småkryp

Kommer i december:
Rättsentomologi
Insekter i julgranen
Intressanta fynd
Insektslokalen
m.m

100 kr 2 nr (2015)
200 kr 4 nr (2016)
PG: 66047-2

Fynd av rödlistade småkryp i Östergötland 2015

Kjell Antonsson

Även utan några projekt i föreningens regi görs det hela tiden fynd av insekter och andra småkryp. För att sprida kännedomen om dessa fynd har vi tänkt att skriva om dessa i medlemsbladet. De fynd av arter som redovisas har de gemensamt att de är rapporterade i artportalen. Utifrån hotkategori på rödlistan så är de mest anmärkningsvärda fynden de av dvärgflickslända, trumgräshoppa, större agatsnäcka, tjockskalig målarmussla, flodpärlmussla, större fältmalörtsrotvecklare, fetörtsblåvinge, svartryggig strömvapenfluga, märelsandbi, vädgökbi, fransgökbi, mjölkörtsspinnare, getinglik glasvinge, svartvit backglimmel, treuddtecknat aftonfly och gullvivefjäril.

Nya arter för Östergötland är bl a Springers rörbock och bladbaggen *Chrysolina gypsophilae*. Stortapetserarbi och vädgökbi är återfunna efter många år utan fynd i Östergötland. Det gäller även frans- och väggcitronbi. Dårgräsfjärilen är nyligen funnen i ett relativt stort område nära Östra Ryd, där den bara var känd från ett par lokaler tidigare. Nedan visas några bilder på aktuella arter

Rödlistade ryggradslösa djur i ÖG 2015

Antal fynd	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	HK	Antal fynd	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	HK
5	Läderbagge	<i>Osmoderma eremita</i>	NT	4	Humlerotfjäril	<i>Hepialus humuli</i>	NT
5	Asppraktbagge	<i>Poecilonota variolosa</i>	NT	2	Skogsalmsdvärgmal	<i>Stigmella ulmivora</i>	NT
1		<i>Dermestes gyllenhalii</i>	NT	3	Jungfrulinfly	<i>Phytometra viridaria</i>	NT
1		<i>Xyletinus ater</i>	NT	5	Tvärlinjerat vickerfly	<i>Lygephila viciae</i>	NT
1	Svartvingad svampbagge	<i>Leiestes seminiger</i>	NT	2	Treuddtecknat aftonfly	<i>Acronicta tridens</i>	VU
1	Ekbrunbagge	<i>Hypulus quercinus</i>	NT	2	Grått johannesörtfly	<i>Chloantha hyperici</i>	NT
5	Svart majbagge	<i>Meloe proscarabaeus</i>	NT	1	Brunrött rovfly	<i>Cosmia pyralina</i>	NT
3	Taggbock	<i>Prionus coriarius</i>	NT	1	Vackert nejlikfly	<i>Hadena confusa</i>	NT
3	Reliktbock	<i>Nothorhina muricata</i>	NT	16	Silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	NT
1	Ekträdlöpare	<i>Rhagium sycophanta</i>	NT	1	Apollofjäril	<i>Parnassius apollo</i>	NT
1	Grönhjon	<i>Callidium aeneum</i>	NT	9	Gullvivefjäril	<i>Hamearis lucina</i>	VU
1	Rödhjon	<i>Pyrrhidium sanguineum</i>	NT	6	Hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT
2	Springers rörbock	<i>Donacia springeri</i>	NT	1	Sotnätfjäril	<i>Melitaea diamina</i>	NT
1		<i>Chrysolina gypsophilae</i>	NT	9	Ängsnätfjäril	<i>Melitaea cinxia</i>	NT
1		<i>Orchestes betuleti</i>	NT	19	Dårgräsfjäril	<i>Lopinga achine</i>	NT
3	Prickvingad svävfluga	<i>Bombylius medius</i>	NT	5	Almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT
1	Svartryggig strömvapenfluga	<i>Oxycera pygmaea</i>	VU	6	Mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT
1	Griffelblomfluga	<i>Ceriana conopsoidea</i>	NT	27	Fetörtsblåvinge	<i>Scolitantides orion</i>	EN
1	Gulringad vedharkrank	<i>Ctenophora flaveolata</i>	NT	24	Violettkantad guldvinge	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT
4	Veronikabärfis	<i>Stagonomus bipunctatus</i>	NT	1	Grått ekbladmott	<i>Acrobasis sodalella</i>	NT
3	Bräsmabärfis	<i>Eurydema dominulus</i>	NT	2	Askbarkmott	<i>Euzophera pinguis</i>	NT
1	Klöversidenbi	<i>Colletes marginatus</i>	NT	3	Vitt ugglemott	<i>Eudonia laetella</i>	NT
1	Franscitronbi	<i>Hylaeus difformis</i>	NT	3	Stor aspvärvecklare	<i>Acleris roscidana</i>	NT
1	Väggcitronbi	<i>Hylaeus pictipes</i>	NT	1	Större fältmalörtrotvecklare	<i>Cochylidia richteriana</i>	EN
1	Märgelsandbi	<i>Andrena labialis</i>	VU	2	Mindre gulfläckgrävecklare	<i>Eana derivana</i>	NT
1	Lusernbi	<i>Melitta leporina</i>	NT	7	Asksolvecklare	<i>Pammene suspectana</i>	NT
34	Stortapetserarbi	<i>Megachile lagopoda</i>	NT	2	Askbrunmal	<i>Zelleria hepariella</i>	NT
1	Väddgökbi	<i>Nomada armata</i>	VU	23	Ängsmetallvinge	<i>Adscita statice</i>	NT
1	Fransgökbi	<i>Nomada stigma</i>	VU	40	Klubb sprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT
1	Mjölkörtsspinnare	<i>Lemonia dumi</i>	VU	32	Smalsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena osterodensis</i>	NT
6	Svävfluglik dagsvärmare	<i>Hemaris tityus</i>	NT	62	Mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT
3	Getinglik glasvinge	<i>Synanthedon vespiformis</i>	VU	56	Bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT
1	Smygstekellik glasvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	NT	42	Sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT
2	Svartvit backglimmal	<i>Caryocolum tischeriella</i>	VU	2	Dvärgflickslända	<i>Nehalennia speciosa</i>	EN
2	Solvändebladmal	<i>Teleiodes sequax</i>	NT	12	Trumgräshoppa	<i>Psophus stridulus</i>	EN
1	Solvändebrokmal	<i>Mompha miscella</i>	NT	1	Eksnabblöpare	<i>Philodromus praedatus</i>	NT
2	Allmän purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	NT	2	Större agatsnäcka	<i>Cochlicopa nitens</i>	EN
4	Grå klaffmätare	<i>Philereme vetulata</i>	NT	7	Otandad grynsnäcka	<i>Vertigo genesii</i>	NT
3	Svartbrun klaffmätare	<i>Philereme transversata</i>	NT	4	Kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT
2	Vägtornsmätare	<i>Triphosa dubitata</i>	NT	1	Tjockskalig målarmussla	<i>Unio crassus</i>	EN
1	Glimmalmätare	<i>Eupithecia venosata</i>	NT	2	Äkta målarmussla	<i>Unio pictorum</i>	NT
				1	Flodpärlmussla	<i>Margaritifera margaritifera</i>	EN

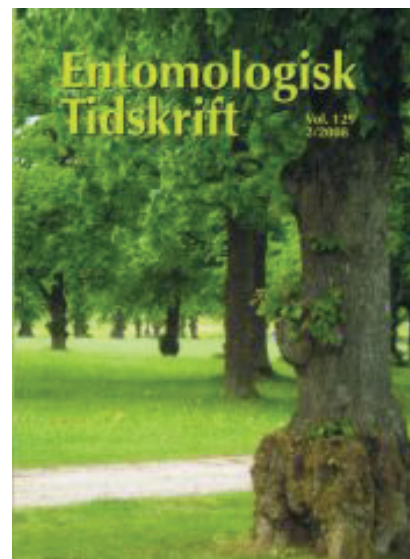
Prenumerera på Entomologisk Tidskrift

Utgivare: Sveriges Entomologiska Förening

Tidskriften grundades år 1880. Entomologisk Tidskrift publicerar originalarbeten och översiktsartiklar i entomologi. Tidskriften utkommer tre gånger om året (4 nr) och en volym omfattar ca 200 sidor.

Det är synnerligen angeläget att du som entomolog prenumererar på tidskriften. Om inte antalet prenumeranter ökar, finns det en risk att den måste läggas ned. Detta vore en katastrof för entomologin i Sverige eftersom den är det enda riksforum för svensk entomologi som finns. Tidskriften har på senare år också förändrats så till vida att den numera är en blandtidskrift med både vetenskapliga artiklar och sådana med mera populärt innehåll och många färgbilder. Naturvård med entomologiska förtecken är numera en viktig del av tidskriftens utbud. Kom gärna på föreningsmötena, då vi ofta har med tidskriften, så kan du själv bilda dig en uppfattning om det kan vara något för just dig.

Privatpersoner i Sverige prenumererar på tidskriften för **350 kr/år**. Prenumerationsavgiften betalas in till Entomologisk Tidskrift Prenumeration **pg 6 60 47 - 2**. Nu finns det också möjligheter att ladda ned pdf-filer av artiklar ur äldre årgångar, se – SEF:s hemsida <http://www.sef.nu/>

Prenumerera på Fauna och flora

Fauna och Flora är en anrik kvartalstidskrift om svensk faunistik och botanik. Tidskriften firade 100-årsjubileum år 2006. Den ges ut av ArtDatabanken vid SLU i Uppsala och utkommer med fyra nummer per år: i mars, juni, oktober och december. Tidskriftens artiklar är rikt illustrerade och populärvetenskapligt skrivna. Innehållet kretsar en hel del kring arbetet med skydd av hotade arter, biologisk mångfald och taxonomi och innehåller icke sällan artiklar med entomologisk anknytning. Gör en insats och stötta denna viktiga och mycket läsvärda tidskrift.

Prenumerantärenden och adressändringar

Nätverkstan

Box 311 20

400 32 Göteborg

ekonomitjanst@natverkstan.net

tel 031-743 99 05 (mån-fre 9-12)

Prenumerationspriset ligger på det facila priset av 250 kr för 4 fullmatade nummer. Anmäl dig som prenumerant på: <http://www.artdata.slu.se/FaunaochFlora/>

fauna & flora
en kvartalstidskrift om svensk faunistik och botanik

Boken "Östergötlands trollsländor" färdig!

Nu är den bok som presenterar resultaten från föreningens inventeringsprojekt "Trollsländor i Östergötland" 2008-2012 färdig. Boken är en sammanställning av de närmare 150 inventerarnas ideella arbete under projektet tillsammans med tidigare uppgifter om trollsländor i Östergötland. Här presenteras alla 52 trollsländearter som har noterats i Östergötland och vad som karakteriserar länets trollsländefauna. Boken är rikt illustrerad med utbredningskartor och färgfotografier på både trollsländorna själva och deras livsmiljöer. Den sammanfattar allt vi vet om länets trollsländefauna och ger en god grund för att följa faunans förändringar i framtiden. Den fungerar också som en allmän kunskapskälla till trollsländornas roll inom natur- och miljövard i Sverige.

Tommy Karlsson, som varit projektledare för inventeringsprojektet har även skrivit boken. Boken innehåller 160 sidor och är inbunden med hårda pärmar.

Formatet är 17 x 24 cm. Boken har ISBN 978-91-637-8598-6.

Vill du ha ett ex?

Boken kan köpas av Tommy Karlsson för 100 kr, vid utskick tillkommer kostnad för porto (50 kr vid köp av en bok). Beställning görs till e-postadress: tommy_karlsson715@hotmail.com. Boken kan också köpas från följande återförsäljare:

Adlibris, Akademibokhandeln, City Linköping, Akademibokhandeln, Tornby Linköping, Bokmedia, Linköping, Mjölby Bok- och Pappershandel Ugglan, Naturbokhandeln, Stenåsa, Naturum Tåkern, Söderköpings bokhandel och antikvariat, Wetterheds bok- och pappershandel, Vadstena.

Etiska regler för insektstudier

Sveriges Entomologiska Förening (SEF) antog nyligen nya etiska regler för insektstudier. De innehåller texter om vilket förhållningssätt man bör ha när man studerar insekter. Exempel på innehåll är uppträdande i naturen, hänsyn till människor och substrat, fällfångst, insektssamlande m m. Dessutom ingår ett särskilt avsnitt om de båda dagfjärilsarterna veronikanätfjäril och kronärtsblåvinge som omfattas av ett frivilligt insamlingsstopp. Gå gärna in på SEF:s hemsida och ta del av informationen

Faunaväkteri

Det går numera att engagera sig även för hotade insekter genom att delta i faunaväkteri. Det finns ett antal utvalda arter som behöver faunaväktare. Man besöker lokalen minst en gång under bästa flygtid och noterar hur många man ser och diverse annat. Det går att läsa mer om projektet på SEF:s hemsida, <http://www.sef.nu/> - klicka på intern föreningsida – lösenordet är ”strimlus” – klicka på OK. Välj länken som heter faunaväkteri. Kontaktperson i Östergötland är Björn Ström, bjorn.strom@telia.com

Dagfjärilsövervakning

Vill man hellre fortsätta bevaka vilka fjärilar som finns hemmavid så kanske dagfjärilsövervakning passar bättre. Här går det att välja mellan att kolla en punkt (med en radie på ca 50 m), eller en slinga, som man själv väljer, eller en slinga och transekter som redan är bestämd. Det sistnämnda alternativet ansvarar Länsstyrelsen Östergötland för och där utgår viss ersättning. De två förstnämnda går att anmäla sig till och läsa om på denna hemsida; <http://www.zoo.ekol.lu.se/butterfly/> Kontaktperson – Nicklas Jansson: 010-2235390; nicklas.jansson@lansstyrelsen.se

Artportalen och kataloger

Gå gärna in på artportalen.se och bli rapportör. Alla arter kan rapporteras. Det finns också kataloger för en rad insektgrupper. Om du tycker det är svårt kan du maila till kjell.antonsson@home.se eller anmäla dig till en artportalskurs, se programmet.

Fenologi

Det svenska fenologinätverket är en web-baserad verksamhet som funnits i några år. Det går ut på att anteckna ett valfritt antal händelser under året för att följa skillnaderna mellan åren och även den långsiktiga förändringen. Om du vill hjälpa till i denna stora ideella verksamhet, gå in på nedanstående hemsidor; <http://www.slu.se/svenskafenologinatverket> eller <http://www.naturenskalender.se/>

Stortapetserarbi och andra rödlistade bin

Tommy Karlsson

2012 återfanns stortapetserarbi *Megachile lagopoda* i Östergötland för första gången på drygt 50 år, och under 2013-2015 har ytterligare lokaler för arten hittats. Idag är den känd från ca 15 lokaler i länet vilka är spridda inom området mellan Linköping, Motala och Mjölby. Stortapetserarbetet pollensamlar framförallt från väddklint och bygger bo i sydvända sandskärningar. Det är rödlistat som ”Nära hotad” (tidigare ”Sårbar”) och föremål för ett särskilt åtgärdsprogram. Sedan återupptäckten har Länsstyrelsen arbetat med skötsel och restaurering av flera lokaler för arten. Parallellt med dessa insatser har också inventeringar gjorts för att följa artens respons på naturvårdsåtgärder.

Under 2015 gjordes detta genom s.k. märkning-återfångst. Detta innebär att påträffade bin märks med en tuschpenna. Genom att notera hur många av de märkta bina som återfångas vid nästa besök kan man sedan genom matematiska formler göra beräkningar av hur stor populationen är. Inventeringarna visar att stortapetserarbetet stadigt har ökat, så skötselåtgärder verkar ha gett effekt. Som exempel kan nämnas att på en plats där vi 2012 endast såg en ensam hane, observerades 23 honor och 6 hanar under 2015!

Till vänster schaktning av sydvänd sandsluttning för att skapa nya bomiljöer för stortapetserarbi (foto: Tommy Karlsson). Till höger en hane av stortapetserarbi med färgmarkering (foto: Magnus Stenmark).

I medlemsbladet 2012 skrev jag om mitt återfynd av vädgökb *Nomada armata* vid Kålemålen i Norra Vi. Dessförinnan var endast ett äldre fynd av arten känt från Östergötland, Västra Harg 1888. Vädgökbi lever som boparasit på vädssandbi *Andrena hattorfiana*, vilket är specialiserat på pollensamling av vädar, särskilt åkervädd. Vädgökbiet är rödlistat som "Sårbar" och ingår i åtgärdsprogrammet "Vildbin på ängsmark". Sommaren 2015 var det äntligen dags för två nya fynd av arten: Hilda-Linn Berglund fann arten vid Kättestorp söder om Pinnarp i Kisa och Anders Jörneskog påträffade den på hemmamarkerna vid Skeppeberg i Västra Eneby. Dessa nya fynd är de hittills nordligaste av arten i landet. Vädssandbi är inte helt ovanligt i Östergötlands södra skogsbygd, och vädgökbiet finns säkert på flera, ännu oupptäckta, lokaler.

Till vänster hona av vädgökb (foto: Anders Jörneskog). Till höger en hona av guldsandbi (foto: Tommy Karlsson).

Det finns också ett bi som är specialiserat på pollensamling av ängsvädd: guldsandbi *Andrena marginata*. Vissa populationer utnyttjar dock istället åkervädd eller fältvädd. Likt vädssandbiet har guldsandbiet en artspezifisk boparasit kopplad till sig: silvergökb *Nomada argentata*. Guldsandbiet är rödlistat som "Nära hotad" och silvergökbiet som "Starkt hotad", och båda arterna ingår i åtgärdsprogrammet "Vildbin på ängsmark". För silvergökbiet har Östergötland ett särskilt ansvar då det utöver en lokal i Boråstrakten bara finns på några platser i Östergötlands norra skogsbygd. Denna trakt är mycket rik på ängsvädd, särskilt utmed vägkanter och vid en inventering av värdefulla vägkanter under sommaren 2015 kunde undertecknad konstatera flera nya lokaler för guldsandbi utmed vägar i norra Finspångs kommun. Den enskilt största lokalen för guldsandbi är annars belägen i norra utkanten av Ödeshögs tätort. Här finns en population på uppskattningsvis 150 individer som pollensamlar på fältvädd. Lokalen är en sandmark/kalktorräng av mycket hög klass där också arter som bivarg *Philanthus triangulum* och lusernbi *Melitta leporina* lever.

Slutligen kan nämnas ett återfynd av reliktsmalbi *Lasioglossum quadrinotatum*, också en art där Östergötland har ett särskilt ansvar. Arten upptäcktes så sent som 2003 i Sverige då föreningens ordförande Kjell Antonsson vid en inventering av täkter med färgskålar påträffade arten på två lokaler i Norrköpings kommun. Trots att det gjorts relativt stora inventeringsinsatser vad gäller bin och sandmiljöer sedan dess har inte några nya lokaler för arten upptäckts. Artens svenska förekomster är sannolikt reliktpopulationer och inte en effekt av nylig invandring, därav artens svenska namn. Reliktsmalbiet bygger bo i vertikala hak och skärningar i täkter, och de två förekomstlokalerna utgörs av täkter med i övrigt mycket höga naturvärden. Arten är sedan upptäckten rödlistad som "Starkt hotad". Under 2009 och 2010 återinventerades arten, men kunde då inte påträffas, och den befarades därför ha dött ut. Det var därför mycket glädjande att Göran Holmström vid ett besök på en av lokalerna under 2015 kunde återfinna en hona av arten.

Program 2016

Samtliga inomhusaktiviteter sker på Naturcentrum, Trädgårdsföreningen i Linköping, kl. 17.00, om ej annat anges. Fika serveras till självkostnadspris (5-10 kr). Om du inte vet var Naturcentrum ligger, kontakta någon i styrelsen.

Söndag 21 februari – Årsmöte och föredrag av Kajsa Mellbrand: "Spindlar- en länk mellan hav och land"

Traditionsenligt årsmöte. Därefter (ca 18.15) kommer spindelexperten Kajsa Mellbrand att berätta om spindlarnas roll i strandekosystem, och hur denna roll påverkar och påverkas av processer mellan hav och land.

Kontakt: Kjell Antonsson 0144-102 73, kjell.antonsson@home.se

Söndag 20 mars – Hur i hela friden kan det finnas så mycket parasitsteklar? Och vilka är de egentligen?

Parasitsteklarna kan tyckas översiktliga med de mer än 7000 arter som är kända i Sverige idag. Dessutom hittas nya arter så fort man tittar efter ordentligt. Mattias Forshage berättar om uppskattningar av parasitstekelfaunans verkliga storlek och orsakerna till mångfalden, samt vägleder oss i den djungel som gruppen utgör. Parasitsteklarnas huvudgrupper är faktiskt ganska få och för det mesta lätta att känna igen.

Kontakt: Gabriella Gelland 0702-634 520, gabriella.gelland@gmail.com

Söndag 24 april – Svenska citronbin – med mask för ansiktet

Citronbina tillhör våra allra vanligaste bin, men få har hittills intresserat sig för denna grupp i Sverige. Göran Holmström har dock fattat tycke för citronbina, och publicerade 2014 en bestämningsnyckel för gruppen i Entomologisk Tidskrift. Göran berättar här hur citronbina lever och hur man känner igen dem och artbestämmer dem.

Kontakt: Tommy Karlsson 0706-056 261, tommy.karlsson@bredband.net

Lördag 14/5 kl. 10:00 till söndag 15/5 kl. 15:00 – Makrofotograferingskurs

Stanislav Snäll är en välkänd svensk fotograf och entomolog som använder moderna tekniker för att fotografera småkryp. Under den här helgen lär han ut principer och knep för goda resultat vid makrofotografering. (Infoblad kommer att publiceras på hemsidan.) För deltagande bör man ha grundläggande kunskap om fotografering med systemkamera. OBS! Max 12 deltagare
Kostnad: 425 kr för EFÖ:s medlemmar (självkostnadspris 850 kr) exklusive mat.

Plats: Kärna mosse scoutgård, samling 9:30 utanför Naturcentrum

Anmälan senast 2016-04-24 till Gabriella Gelland, 0702-634520, gabriella.gelland@gmail.com. Ange om golvplats önskas för övernattning i scoutgården och deltagande i stackningsfotografering i gryningen.

Fredag 1 juli till söndag 3 juli – Svenska entomologmötet

I år är det dags för Entomologiska föreningen Östergötland att hålla svenska entomologmötet! Mötet kommer att hållas på Stegeborgsgården och exkursioner planeras bl.a. till den mycket intressanta Eknön. Mer information på annan plats i medlemsbladet och fortlöpande på föreningens webbsida.

Kontakt: Björn Ström 013-103 451, bjorn_strom@telia.com

Fredag 15 juli till söndag 17 juli – Exkursioner i anslutning till European Congress on Odonatology

European Congress on Odonatology ("europeiska trollsländekongressen") hålls sedan 2010 på olika platser i Europa vart annat år. I år är det Sveriges tur för "ECOÖ". Kongressen kommer att hållas i Tyringe, Skåne 11-14 juli. Efter kongressen kommer flera s.k. "post field trips", dvs. exkursioner till intressanta trollsländelokaler, att hållas. En av dessa planeras bl.a. att hållas i Östergötland med besök på lokaler för arter som dvärgflickslända, myrflickslända, vassmosaikslända, bred kärrtrollslända m.fl. Mer information kommer på föreningens webbsida och ECOÖs webbsida: <https://ecoo2016.wordpress.com>

Kontakt: Tommy Karlsson 0706-056 261, tommy.karlsson@bredband.net

Söndag 2016-08-21 – Hemmabyggt makrofotostudio

Fotointresserade är välkomna på en demo av Jonas Roths hemmabyggda stackningsstudio. Jonas berättar om sitt projekt att fotografera alla Sveriges snäckor och publicera dem på den egenutvecklade artbestämningssidan mollusca.hjortronspel.se. Vid fint väder står trädgården till tjänst för fotoexperiment, och stackning kan testas i medhavda datorer.

Plats: Hemma hos Jonas Roth, Edsberga Solliden 1, 585 93 Linköping, samling direkt hos Jonas 14.00 eller utanför Naturcentrum 13:30.

Anmälan senast 17/8 till Gabriella Gelland, 0702-634520, gabriella.gelland@gmail.com

Söndag 25 september – Vatten eller land? Skalbaggarnas amfibier – Palpbaggarna

Palpbaggarna är en intressant skalbaggsgrupp med både vatten och landlevande arter. Jan Landin har studerat palpbaggar sedan 1970-talet och introducerar gruppen för oss samt berättar om resultaten från hans forskning.

Kontakt: Nicklas Jansson 0705-534 944, nicklas.jansson@lansstyrelsen.se

Foto: Tommy Karlsson

Söndag 30 oktober – Dagfjärilar i Östergötland – nytt på forskningsfronten

Vår egen fjärilsdoktor Karl-Olof Bergman rapporterar de senaste forskningsrönen kring dagfjärilar i Östergötland. Kan hyggen vara värdefulla fjärilsmiljöer, hur stora arealer hagmark behöver vi i landskapet för en artrik fjärilsfauna, och hur går det egentligen för därgräsfjärilen?

Kontakt: Tommy Karlsson 0706-056 261, tommy.karlsson@bredband.net

Söndag 11 december – Luciafika – medlemskväll med bildvisning

Medlemmarna presenterar fynd och visar bilder från sommarens insektsäventyr. Det kan också komma att auktioneras ut böcker och tidskrifter om insekter.

Arrangör: Entomologiska föreningen Östergötland i samarbete med Studieförbundet

Kontakt: Björn Ström 013-103 451, bjorn_strom@telia.com

Ny version av Artdatabankens söktjänst "Artfakta"

I samband med att den nya rödlistan publicerades i våras släppte även Artdatabanken en ny version av sin söktjänst "Artfakta" där man kan söka info om rödlistade arter. Artfakta ska kunna ge en överblick av all den artinformation som Artdatabanken publicerar, vilket omfattar allt från arters namn & släktskap till deras kännetecken, utbredning, levnadssätt och livsmiljö m.m. För rödlistade arter finns möjlighet att söka fram artlistor baserat på olika egenskaper som t.ex. geografisk förekomst, livsmiljö, födoval och annan typ av relation till andra arter. Du kan filtrera ditt urval utifrån ytterligare egenskaper, och ladda ner resultatet som en tabell, eller granska utfallet som kartor eller diagram.

Den nya versionen har ny design och bättre sökfunktion än tidigare. Artfakta kommer successivt att fyllas på med information även om arter som inte är rödlistade, och redan idag finns en del sådan info att hitta. Om man bockar av "Rödlistade arter" söks alla arter fram, och för vissa grupper, t.ex. gökbin finns det artfakta även för en del icke-rödlistade arter och alltid en Sverigekarta där artens utbredning visas i prickform. Vad gäller insekter finns idag fakta om många bin (särskilt släktena *Nomada*, *Anthophora* och de flesta mindre släkten) och rörbockar (Donaciinae). Till januari och april 2016 planeras nya releaser med ytterligare funktioner. Mer info om detta kommer på ArtDatabankens webbsida.

The screenshot shows the Artfakta search interface for the species *Nomada flavopicta* (Prickgökbi). The interface includes a search bar with the species name, a filter for "RÖDLISTADE ARTER", and a distribution map of Sweden. The map shows the species' distribution in the southern part of the country. The interface also includes a description of the species, its distribution, and a list of related species. The description mentions that the species is found in the southern part of Sweden, particularly in the regions of Skåne and Blekinge. The distribution map shows the species' distribution in the southern part of the country. The list of related species includes *Nomada ruficornis*, *Nomada ruficornis*, and *Nomada ruficornis*.

Inventering av nattfjärilar i Marmorbruket, Kolmården Östergötland

Östergötland är ett rikt och varierat landskap som omfattar allt från eklandskap med hagmark, olika kust och skärgårdsmiljöer, milsvida odlingsslätter, urskogsliknande bestånd, myrmark och så mycket mer. Då jag på senare år börjat intressera mig för taxonomi och systematisk inventering av hela fjärilfaunan är Östergötland på många sätt ett förträffligt ställe att ha som hemvist. Det är ju inte bara mosaiken i det föränderliga landskapet som gör att man kan stöta på spännande överraskningar, utan att just Östergötland i många fall är bristfälligt inventerad vad gäller småfjärilar. Det gäller dock inte dagfjärilar där Östergötland är mycket bra inventerat tack vare våra medlemmar i dagfjärilsprojektet som var mycket lyckosamt. När det gäller småfjärilar finns däremot fortfarande flertal exempel på arter som noterats i omgivande landskap, men saknas från Östergötland, och dessa luckor börjar så smått att fyllas igen, men det är ett stort jobb kvar. I vissa fall rör det sig om arter som vidgar sin utbredning och rör sig norrut, men i andra fall är anledningen helt enkelt kunskapsbrist. Utöver det finns arter som bara är funna på enstaka platser i länet, eller bara har historiska och inaktuella noteringar.

Branten i Marmorbruket

Jag har under flera års tid gjort små expeditioner till området runt Kolmården, Getå och Marmorbruket och har ofta gjort mycket fina noteringar av arter man sällan hittar på andra ställen i länet. Av den anledningen sökte jag tillstånd att göra upprepade besök från 2014-2016 till en lämplig lokal i området.

Stora delar av Bråviken branten är indelat i ett antal naturreservat, och efter lite mailväxlande mellan Norrköpings kommun och Länsstyrelsen valde vi ut en lämplig inventeringsplats på toppen av Bråvikenbranten mitt i Marmorbruket, nämligen Naturutställningen. Platsen som inventeras är ett område på ca 100 meter med sträckning från Naturutställningen till branten.

Fällans placering invid Naturutställningen i Marmorbruket

Det finns ungefär 1755 olika stor- och småfjärilsarter noterade i Östergötland. Utav dessa utgörs ca 35 % av storfjärilar (inklusive dagfjärilar), och resten utgörs av småfjärilar som både kan vara natt- och dagaktiva. Om man vill göra en omfattande inventering av ett område så måste man alltså även få med småfjärilarna då de utgör en så stor majoritet av hela fjärilfaunan. Den mest generella metoden att locka fram småfjärilar är att nyttja UV-ljus nattetid, men även håvning, larvletning, feromonlockning behövs för att få en så bra täckning som möjligt. UV-ljus fungerar även förträffligt för många nattaktiva storfjärilar.

Då husgruppen invid Naturutställningen kan erbjuda el, så passar det utmärkt att placera ut en ljusfälla under kortare perioder. Under högsäsongen mitt på sommaren har jag däremot satt upp lakan så att påverkan på fjärilfaunan blir så liten som möjligt. Ortsbefolkningen och även museipersonal från bruksmuseet brukar komma förbi och gärna ta en titt på lakan eller ljusfälla. Jag var lite orolig att ett skarpt vitt ljus skulle skapa obehag eller besvär för de närmaste grannarna, men det har tack och lov visat sig ogrundat.

Marmorbruket är starkt kalkpåverkad och då hela branten ligger på sydsluttning med delvis frilagt berg blir det lokala klimatet gynnsamt med varma dagar och ljumma kvällar. Floran består av bl.a. kungsmynta, solvända, vägtorn, ljung, backtimjan, try och något så spännande som riklig förekomst av

fältmalört, speciellt i slagghögarna utmed branten. Men kungsmyntan, timjan, ljung och fältmalörtsbestånden är begränsade av den buskvegetation men även helt marktäckande näva som sträcker sig ut sig i gläntor och över de friliggande bergssidorna. Jag kan även se att stigar skapas i nätverk tvärs över gläntor och genom vegetationen. Då jag inte har referenser från 20-30 år tillbaka, kan jag inte avgöra om de nuvarande bestånden av de soldyrkande örterna är en rest, eller utgör ett stabilt bestånd. Det jag kan konstatera är att de örter som finns på krönet och längs slutningen utgör just nu ett mycket förnämligt substrat för flertal fjärilsarter som förhoppningsvis finns kvar där om ytterligare 20-30 år. Hela området omgärdas för övrigt av torr tallskog med graninslag.

Med ett år kvar av inventering på detta entomologiska russin i Östergötlands landskaps-kaka är resultat redan överraskande. Det visar sig att området har ruvat på flera hemligheter, och här följer ett kortare utdrag av insamlingsdata från 2014-2015.

Totalt har hittills drygt 600 arter observerats, varav ett flertal (uppemot 50 arter) fortfarande är obestämde eller kräver ytterligare belägg. Uppdateringar görs fortlöpande i artportalens databas där hela materialet kommer dokumenteras. Nedan följer ett utdrag av rödlistade arter från materialet.

Vetenskapligt namn	Allmänt namn	Rödlistekategori
<i>Lygephila viciae</i>	tvärbandat vickerfly	NT
<i>Acleris roscidana</i>	större aspårvecklare	NT
<i>Zelleria hepariella</i>	askbrunmal	NT
<i>Chloantha hyperici</i>	grått johannesörtsfly	NT
<i>Hepialus humuli</i>	humlerotfjäril	NT
<i>Philereme vetulata</i>	grå klaffmätare	NT
<i>Philereme transversata</i>	svartbrun klaffmätare	NT
<i>Acronicta tridens</i>	treuddsaftonfly	VU
<i>Cochylidia richteriana</i>	större fältmalörtsrotvecklare	EN
<i>Eana derivana</i>	mindre gulfläcksgråvecklare	NT
<i>Mompha miscella</i>	solvändebrokmal	NT
<i>Caryocolum tischeriella</i>	backglimsmal	VU
<i>Triphosa dubitata</i>	vägtornsmätare	NT
<i>Teleiodes sequax</i>	solvändebbladmal	NT
<i>Acrobasis sodalella</i>	grått ekbladsmott	NT
<i>Euzophera pinguis</i>	askbarkmott	NT

Tabell 1: Rödlistade arter från inventering i Marmorbruket 2014-2015

Utav dessa arter är det främst *Cochylidia richteriana* som bör lyftas fram. Den noterades på 80-talet i Marmorbruket, och efter det har det varit bristfälligt med uppgifter från Östergötland. Att hitta två exemplar visar att arten har stannat kvar och utgör en liten begränsad population som sannolikt är helt beroende av de fältmalörtsplantor som växer i direkt anslutning till lokalen. Enligt artportalen har inga övriga fastlandsobservationer gjorts på senare år, utan denna art har sitt starkaste fäste på Öland.

Solvändebbladmal *Teleiodes sequax* (NT) respektive större fältmalörtsrotvecklare *Cochylidia richteriana* (EN)

Övriga intressanta noteringar för Marmorbruket gör det tydligt att det lokala klimatet och den speciella floran ger möjligheter för arter att etablera sig som är svåra att finna på andra lokaler.

Vetenskapligt namn	Allmänt namn	Status
<i>Phyllonorycter apparellus</i>	grå aspguldmal	Ny ÖG-2015
<i>Lenisa geminipuncta</i>	tvillingfläckt rörfly	Under utbredning/bättre inventerad
<i>Agonopterix conterminella</i>	videplattmal	Ny Ög-2015
<i>Witlesia pallida</i>	blekt ugglemott	Ny Ög-2014
<i>Elachista bisulcella</i>	bergrörsgräsmal	Ny Ög-2015
<i>Anarsia lineatella</i>	körbärspalpmal	Ny Ög-2015
<i>Gypsonoma minutana</i>	silverpoppelsbladvecklare	Ny Ög-2015*) **)
<i>Euzophera pinguis</i>	askbarkmott	Under utbredning/bättre inventerad
<i>Catoptria osthelderi</i>	sydligt silvergräsmott	Under utbredning/bättre inventerad*)
<i>Zeiraphera rufimitrana</i>	rödhövdad silvergransvecklare	Ny Ög-2015*) **)
<i>Myelois circumvoluta</i>	märgmott	Under utbredning/bättre inventerad
<i>Celypha rosaceana</i>	purpurgrundvecklare	Under utbredning/bättre inventerad
<i>Lobesia reliquana</i>	spetsvingad skottvecklare	Ny Ög-2015
<i>Ancylis unculana</i>	getapelsikelvecklare	Ny Ög-2015 **)
<i>Thiotricha subocellea</i>	kungsmynthemal	Ny Ög-2014 **)
<i>Hypomecis punctinalis</i>	ringad eklavmätare	Under stark utbredning söderifrån
<i>Scoparia basistrigalis</i>	ekskogsugglemott	Ny Ög-2015*)
<i>Pseudococcyx posticana</i>	gråblå tallvecklare	Ny Ög-2015 **)
<i>Watsonalla binaria</i>	eksikelvege	Under stark utbredning söderifrån
<i>Caloptilia hemidactylella</i>	roststyltmal	Under utbredning/bättre inventerad
*) inte helt säkerställd bestämning		
**) i Ög bara funnen i Marmorbruket		

Tabell 2: Särskilt intressanta noteringar från Marmorbruket

Då det avsökt området i Marmorbruket enbart sträcker sig 100 meter, är det intressant att så pass många nya arter gick att notera som helt nyupptäckta för landskapet. Det tyder på att området inte är tillräckligt inventerat eller inte blivit besökt över tillräckligt stort antal tidpunkter av året.

Gråblå tallvecklare
Pseudococcyx posticana
respektive körbärspalpmal
Anarsia lineatella, båda nya för
Ög, Marmorbruket 2015

Det vore intressant om det görs fler inventeringar längs brantens utsträckning i både östlig och västlig riktning för att se hur stort område de rödlistade arterna rör sig över, samt om det finns fler arter som är beroende av de förutsättningar som ges i Marmorbrukets omgivning, men som inte blivit upptäckta än.

Föreningens syfte och verksamhet

Vår förenings syfte är att samla naturintresserade människor som tycker att insekter verkar spännande, till gemenskap och ömsesidigt utbyte av erfarenheter och upplevelser i insekternas värld. Den är öppen för alla åldrar och det behövs inga förkunskaper för att gå med i föreningen. Föreningen bildades 1984 genom att bl a Ulf Karlström, Ulrik Lohm, Anders Göthberg och Jan Landin beslöt bilda en styrelse. Verksamheten består årligen av 5-7 föredrag under vår och höst samt 2-4 exkursioner under sommaren. 2002 startade föreningen en stor inventering av Östergötlands dagfjärilar med flera hundra deltagare. Inventeringen avslutades 2007 och har sedan övergått i en inventering av trollsländor som pågått fram till 2012. Förutom ovanstående aktiviteter engagerar sig föreningen också i aktuella naturvårdsfrågor.

En gång om året utkommer ett medlemsblad med program, rapporter, artiklar och aktuella frågor om föreningen och entomologin i Östergötland. Föreningen samordnar också inköp, säljer och förmedlar viss entomologisk utrustning såsom håvar, spännbräden, lådor, nålar, uppklistringslappar, rör, litteratur m m.

Antalet medlemmar är ca 150. Medlemsavgiften är 100 kr och 50 kr för medlemmar under 18 år som sätts in på föreningens postgiro-nr: 4 96 34 59 - 5.

Föreningens styrelse har följande sammansättning:

Kjell Antonsson (ordf.) Tel: 013 – 0144 – 102 73, kjell.antonsson@home.se

Nicklas Jansson (sekr.) Tel: 0141 - 549 44, nicklas.jansson@lansstyrelsen.se

Björn Ström (kassör & distributör) Tel: 013 – 10 34 51, bjorn_strom@telia.com

Tommy Karlsson (ledamot) Tel: 013- 13 66 94, tommy.karlsson@bredband.net

Jonas Levander (ledamot) Tel: 013 – 31 37 46, jonbit@comhem.se

Jonas Waldeck (suppleant) Tel: 013 - 661 46, jonas@waldeck.se

Charlotte Norrman (suppleant) Tel: 070-322 99 83, charlotte.norrman@liu.se

Revisorer

Lars Klingstedt (revisor) Tel: 013 – 12 58 04, lars.klingstedt@linkoping.se

Jan Landin (revisorsuppleant) 013-29 83 32, janla@ifm.liu.se

Programkommitté

Nicklas Jansson, Kjell Antonsson, Anders Sandh, Monika Sunhede, Gabriella Gelland och Tommy Karlsson

Valberedning:

Magnus Wadstein Tel: 013 - 424 78, magnus.wadstein@skogsstyrelsen.se

Jan Axelsson, 011 – 173665, ide.axe@brevet.nu

Föreningens adress:

Entomologiska Föreningen Östergötland, c/o Björn Ström, Åbylundsgatan 36, 582 36 Linköping. Tel: 013 – 10 34 51

Hemsida:

<http://www.ostgotaentomologerna.se>

